

„NÉKEM SZÜLŐHAZÁM”

Játékkal a haza megismeréséért

Az MHSZ és a KISZ KB országos játékot hirdetett „Nékem szülőházam...” címmel. Ehhez kapcsolódva, ugyanezen a címen a Honismeret is pályázatot hirdetett. Témája: történelmünk egy-egy eseményéhez vagy kiemelkedő egyéniségéhez kapcsolódó élmény leírása, amely meghatározóan játszott közre hazafias érzelmének, cselekedeteinek és a szülőföldhöz való kötődés személyre szóló érzelmeinek kialakulásában. A beküldési határidő: 1983. augusztus 15-e volt, 78 pályamű érkezett be. A bíráló bizottság szerint a pályázat eredményes volt. A beérkezett pályaművek eszméileg, tartalmilag jól szolgálták a kitűzött célt, még a történelemtudomány számára is sok új, érdekes információt tartalmaznak. A legértékesebb anyagok a felszabadulás időszakához kapcsolódnak. A legkiválóbb pályamunkákat lapunkban folyamatosan közöljük.¹

A magyar katonai hagyományok mindig kedvelték a játékot. Gárdonyi Géza le is írt egy ilyen haditornát, játékfelét az *Egri csillagok*-ban. Cselet vetni, ügyeskedni, lesből rajtaütni az ellenfélen: vadászat és hadviselés párhuzamai. A cserkészmozgalom is folytatta ezt a fajta ifjúsági szórakozást (számháború). Aztán fokozatosan háttérbe szorult, kis híján elfelejtődött. Gépek, számok, rakéták, számítérek, csillagászati adatok helyettesítették. Az ember egy bonyolult és áttekinthetetlen gépezet kiszolgálójává vált.

Eppen a legjobbkor találta ki a Magyar Honvédelmi Szövetség a Kommunista Ifjúsági Szövetséggel, az úttörőmozgalommal és más hazafias szervezetekkel egyetértésben, hogy felújítsák a játékos hazafias nevelést, ezt a testedzéssel párhuzamosan elmét is csiszoló, örömet adó szórakozást.

Székesfehérvárott fejeződött be a százezreket megmozgató országos játék. Gyönyörűség volt látni, hogyan igyekszik gyermek, ifjú, felnőtt, hogy „győzzön” – mert verseny is volt persze ez, és nagy ötletként valamennyi korosztályt megmozgatta, azonos csapatokban.

A játék és az együttlét öröme, az ilyenkor felhangzó dalok, zenei motívumok új távlatokat nyitottak a szóban gyakran emlegetett, de a gyakorlatban ritkábban alkalmazott hazafias érzések és cselekvések világában.

¹ Ezúton értesítjük Olvasóinkat, hogy a Honismeret Szerkesztősege által „Nékem szülőházam...” címmel meghirdetett pályázatának nyertesei a következők: I. díj: *Balácsi Lajos* (Makó), *id. Ungvári Miklós* (Kötegyán), II. díj: *Hollós Gábor Tamás* (Százhalombatta), *Racsó Zoltán* (Szolnok); *Kovács Gyula* (Iszák); III. díj: *Somorjai László* (Hajdúnánás); *Nagy Gergely* (Budapest); *dr. Kovács Zoltán* (Budapest); *Nagy Károly* (Balatonszemes); *Buzsáki Honismereti Szakkör*. A bíráló bizottság a következőket részesítette dicséret oklevélben: *Cserfalvi József* (Szolnok); *Avas Kálmánné* (Pankasz); *Szárász Pál* (Galánta); *Mező István* (Kecskemét); *Kanizsai István* (Diszel); *Jeli József* (Pécs); *Kulcsár Emil* (Tatabánya); *Eszényi József* (Szolnok). A díjak 1983. szeptember 23-án Székesfehérvárott, a KÖFÉM-sportcsarnokban kerültek átadásra. A dícséretben részesültek az okleveleket postán kapják meg. (Honismeret Olvasószolgálat.)

Feltűnő és elgondolkoztató például, hogy az az érzelmi és gondolati anyag, ami ma, 1983 őszén megszólalt: a negyvennyolcas forradalmat előkészítő és kísérő időszakban, aránylag igen rövid idő alatt jött létre. Tudományosan is megvizsgálandó lenne, mi a magyarázata annak, hogy a bennünket *maig éltető érzelmi erő*: képes áthidalni a korokat és politikai rendszereket.

Kölcsey *Himnusza*, az egyetlen magyar költemény, mely a világ valamely táján mindennap legalább egy alkalommal, ha nem többször, felhangzik: 1823 januárjában keletkezett, 1833-tól kezdve különböző dallamokra énekelni kezdték, olyannyira, hogy tíz év múlva pályázatot írtak ki megzenésítésére; s a pályadíjat Erkel Ferenc nyerte el. Nyilvánosan 1844 augusztus 10-én hangzott el először a *Széchenyi gőzhajó* óbudai hajógyári vízre bocsátásakor. Hivatalos állami ünnepségen 1848. augusztus huszadikán szólt meg a *Himnusz* a budai Mátyás-templomban.

Vörösmarty *Szózata* 1836 decemberében jelent meg egy évkönyvben (*Aurora-almanach*) három év múlva, 1839-ben már éneklék, Egressy Béni megzenésítésében, 1843-ban – a Himnusz-pályázat kiírása előtt – pályázatot hirdetnek a megzenésítésre, 1843 májusában nyeri el Egressy Béni a pályázatot; Párizsban, 1848. március tizenötödikén egy magyar küldöttség a *Szózatot* éneklé a Bastille téren. Mindenki állva, levett kalappal hallgatja, mert mint az egykorú újsághír tanúsítja: „*ez a dal a magyarok Marseillaise-e.*”

Ugyanakkor, az 1840-es években születik az ezerhétszáz éves óta énekelte és játszott *Rákóczi-induló* máig érvényes dallama (Berlioz); Erkel: *Hunyadi László-indulója*; Egressy Béni: *Klapka-indulója* (1849) és még folytathatnánk. Ezek a dallamok e székesfehérvári és pákozdi ünnepségeken mind elhangzottak.

A honvéd szó is ekkor, a reformkorban keletkezik. Kisfaludy Károly írta le először 1821-ben, *Az élet korai* című költeményben:

*Midőn hazáját rabbilinc fenyíti,
Bőszült érzéssel harcmezőre száll;
A szép szabadság hőslánggal hevíti,
Nem csügged s honvéd tisztét teljesíti,
Míg győz vagy teshalmok közt sírt talál;
A jobb utókortól remélve bérét
A nyert borostyánon kiontja vérét.*

Kisfaludy Károly egykori tisztartása és barátja: Kiss Károly alkalmazta aztán ezt a szót katonai szakkifejezésként, s mivel ő volt a negyvennyolcas honvédelmi minisztérium egyik, szervezéssel megbízott tisztje, ő tette a honvéd szót katonai fogalomná.

És Petőfi Sándor! Aki a Kommunista Kiáltvány megjelenése előtt írta le a nevezetes sorokat 1846 decemberében:

*Ha majd minden rabszolga-nép
Jármát megunva síkra lép
Pirosló arccal és piros zászlókkal
És a zászlókon eme szent jelszóval:
„Világszabadság!”*

Gondoljuk meg: Petőfi, nyilván Kisfaludy Károly idézett versének hatására is, másfél évvel a magyar forradalom és két esztendővel a szabadságharc kitörése előtt már a világszabadságért remél küzdeni, méghozzá *piros zászlók* alatt!

Mindebből világosan kiderül:

– a magyar hazafias és forradalmi öntudat és hagyomány negyvennyolc küszöbén alakult ki máig terjedő és ható érvénnyel;

– következképp a történelmi múlt ismerete és tisztelete a cselekvő hazafiság alapfeltétele;

– további következtetés: a magyar népnek igenis megvan a maga saját világforradalmi hagyománya, mert hiszen ki írta le 1846-ben, Petőfin kívül, ezt – a világ bármelyik pontján, bármilyen nyelven –, hogy vörös zászlókkal szeretne a világszabadság eszméjéért küzdeni?

Amikor most, 1983 nyarán és őszén a „*Nekem szülőhazám...*” című, Radnóti Miklós szép versét jelmondatul választó mozgalom és játékos versengés Székesfehérvárott véget ért: akkor a részt vevő tízezrek előtt is világossá vált a haza, a történelem és a politikai cselekvő öntudat fogalmainak összetartozása. Külön öröm, hogy mindez – játékban nyilvánul meg.

Csak kívánhatjuk, hogy minél tovább, minél hosszabb ideig ilyen játékos gyakorlás maradjon honvédelmi szervezeteink fő tevékenysége – ezzel pedig a felnövekvő új nemzedékek nevelése –, és ne kerüljön sor a fegyverek kényszerű alkalmazására; ne kényszerítsenek ránk háborút a kardcsörtetők.

Nemeskürty István